

Krúdy Gyula és a Szepesség.

Irta Lám Frigyes dr.

Istenben boldogult Szelényi Ödön dr. tanulmányt írt a „Szepesség” című emlékkönyvbe „A Szepesség s a magyar irodalom” címmel (megjelent Budapesten 1930-ban) és ebben ismerteti Krúdy Gyula egyik regényét (A podolini kisértetet) és egy elbeszélését (A podolini takácsné) és említi, hogy az írónak vannak más szepesi tárgyú novellái is. Az azóta szintén elhalálozott Krúdy Gyulának most is megjelent két hosszabb lélegzésű műve, amely tele van szepesi vonatkozásokkal. Krúdy valamikor podolini diák volt, de azóta is sokat járt a Szepességen, amint ez Hunyadi Sándornak a „Szinházi Élet”-ben tavaly megjelent Krúdyra való visszaemlékezéseiből is kiviláglott. Ezek szerint Krúdy például igen járatos volt minden késmárki lebűjban is.

Az Athenaeum adta ki mostan Krúdy-nak egyik legfurcsább munkáját. Címe: „*Boldogult úrfikoromban*”. (310 lap.) Nehéz megállapítani, hogy milyen műfajhoz tartozik. Mi a tartalma? Ezt még nehezebb kihámozni. Vilma, egy podolini születésű volt tanítónő és egy Lajosnak mondott volt szepesi szolgabíró egy Kaczkovics nevű gazdag öreg úr társaságában betérnek egy terézvárosi kurtakorcsmába villásreggelire és ott pököltöznek és söröznek. Ott játszódik le az egész nincstelen cselekvény, mert a regénynek az is lehetne a címe »Se füle, se farka«, vagy »Szereti

— a sajtot?». Az egész nem más, mint egy szörnyű niomás, csevegések és monológok, amelyek többnyire szepesi élmények és az evés-ivás minden problémája körül forognak. A könyvnek az a vége, hogy Kaczkovics megveszi a korcsmát és Vilma és Lajos, a tanítónő és a szolgabíró, egybekelnek és átveszik az üzletet mint kocsmáros és kocsmárosné. A két podolini szerelmes sokat beszélget Podolinról, lelkük mindig a „*Cipszeráj*”-é. Elkalandoznak a podolini híres bodegába, amelyet Fáykiss patikus létesített; beszélgetnek szepesi ismerősökről; felidézik Csáky doktort, a toporci Görgeyeket; szemük előtt feltámad a piarista gimnázium igazgatója és tanári kara. Említik azt a szőke, kékszemű, fodorintott haju tanárt is, aki boldogtalan szerelmében főbelötte magát. Aki szepesi levegőt keres, itt magába szivhatja, mert a szepesi virslitőla Meesében lefolyt álarcos bálókig a könyvben minden cipszer különlegesség található. Egyik-másik régi dologra, amelyről Krúdy mesél, én is emlékszem a gyerekkoromból, — így arra a piarista tanárra is, aki agyonlőtte magát, könyvtárát és pénzét a késmárki liceumra hagyta és megparancsolta, temessék el lutheránusnak. A könyv, bár a legfurcsább keveréke a jelennek és a múltnak, igen érdekes sok élethű leírása, éles megfigyelése, talpraesett megjegyzése és sok zamatosan zaftos aranyköpése miatt. Meg kell adni, hogy Krúdy bűvésze a tollnak! Ezt mutatja most megjelent másik regénye is, amelynek ez a címe: „*Tizenhat város tizenhat leánya*.” (Singer és Wolfner. 1934. 128 lap)

Igen jó ötletű történelmi regényke ez! Zsigmond király idejében Kázmér lengyel királynak kis leánya született. Ugyanakkor Késmárkon Fabricius takácsmesternek is leánykaja született. A lengyel király azért imádkozott, hogy kis leánya egykoron derék királyné legyen, — a késmárki szövőmester pedig azt kérte, legyen az ő leánya egyszer istenfélő hajadon. Az apák kívánságát az az angyal, aki a mennyekben az imádságokat feljegyzi, összecserélte. Így történt az, hogy Fabricius leánya lengyel királyné lett. Hogyan? Zsigmond király elzalogosította a szepesi tizenhat várost. Köztük, amit Krúdy Gyula rosszul tud, Késmárkot és Lőcsét is. A lengyel király minden várostól túszt követel. Minden városka a legszebb leányát küldi, hogy Anna királykisasszony játszópajtása legyen. Késmárk nagyon természetesen, Fabricius Annát küldi. A szandeczi várban lakik a *tizenhét* gyönyörű kisasszonyka. Fabricius Anna és Anna királyi hercegnő nagyon hasonlítanak egymáshoz, mintha ikrek volnának. Anna, a királyleány, már el is volt jegyezve még bölcsőjében Lubomirszky herceggel, de nem szereti vőlegényét, apáca akarna lenni. Szandec várát megtámadják a hajdemákok, mert vezérük Viszta el akarja fogni a király leányát. Fabricius Anna feláldozza magát. Földalatti rejtékuton szöktetik meg a várból az igazi királyleányt, Fabricius Anna pedig a hajdemák rablók kezére jut, mert királyleánynak mondja magát. A rablóvezér tényleg elhiszi és nagy tisztelettel vezzi körül Annát, akiért nagy váltságdíjat esetleg még szerelmet is vár. De a haj-

demákokat megtámadja a Dunajec áttörésénél Lubomirszky herceg, megöli Visztát és megszabadítja Fabricius Annát. Erről az Annáról maga Lubomirszky is azt hiszi, hogy Kázmér király leánya, az ő kis menyasszonya. Annyira hasonlít a két leány egymáshoz. De Fabricius Anna megmondja, hogy az igazi Anna már biztonságban van, Krakóban. Lubomirszky most fényes fegyveres kísérettel hazakiséri Annát Késmárkra, az öreg Fabriciusához. Onnan pedig elmegy Krakkóba, hogy feleségül vegye a királyleányt. — Egy félév múlva nevezetes esemény történt Késmárkon. Eljött Lubomirszky herceg és megkérte Fabriciustól Anna kezét. — „De hisz neked van már menyasszonyod! A király leánya! —” „Volt! Nincs! Nem akart hozzám jönni, apáca lett belőle! Különb is én csak téged szerettelek! —” A késmárki Anna is bevallja, hogy szereti megszabadítóját. Így történt, hogy Fabricius Anna felesége lett Lubomirszkynak. Ugyanaz a Lubomirszky később Lengyelország királya lett. Így lett a mennyei angyalka tévedése folytán a késmárki takács leánya Lengyelország királynéja.

Ugyebár, ez pompás mese? Kár, hogy nincsen semmiféle történelmi alapja, ami még nem volna baj, de annál nagyobb bosszantóbb benne az a sok gixer, amelyet az író fogott. Krúdy bele sem nézett a történelembe, fejből írta le még az évszámokat és a neveket is. Sok érdekes alak mozog ebben a nagyon frisen és nagyon érdekesen megírt romantikus történetben, így pd. Cornides György, késmárki polgármester, Joánesz diák, az ezermester, a régi céhek emberei, hajdemákok.

(Vége köv.)